Facta ē nimiuꝫ populoſa multis decorata nobilib⁹ ⁊
vndiq; tota plena ex multorū incolatu vario plebe
iorum· Huius autem ciuitatis diuerſorum ludorum
diuerſa genera diuerſis in ea adinuentionibus ſtatu
erunt· Ibi primo adinuenta fuerunt ſchacorum ſola
cia curioſa ibi ludi ſubito iraſcibiles alearuꝫ hic repē
tina dāpna ⁊ lucra momentanea taxillorum Ibi tra
gedie et comedie dicunt̄ primit⁹ inſtitute q̄uis qui
dam aſſerant in īſula ſicilie inuentam fuiſſe primitus
cōediā Ibi īuēti dicūt̄ ludi circēſes ceronēſes ⁊ māma
qui primo viꝫ veris tempore arboribus ī multa frō
de virentibus in prima pubeſcentibus iuuentute fieri
primo menſis maii conſueuerant. Ibi multorum alio
rum ludorum genera adinuenta fuerunt q̄ conſueue
runt hominum demulcere animos ⁊ humanis aſpecti
bus ſolacia delectationis ingerere ad exhilarandas
tuentium voluptates Sed et rex priamus pro ſue ha
bitationis hoſpitio et ꝓprie receptaculo manſionis
in eminentiori loco vrbis ipſius cuiuſdam natiue ru
pis excelſe magnum ⁊ famoſū habitaculū ordinauit

Deſcriptio nobilis Ilion.

Iliō firmari cōſtituit quod magnum eius pala
cium appellat̄ ⁊ magne firmitatis hac in rupe
natiua violenter abſciſa firmatum extitit inclitum ili
on ab imo vſq; ſurſum ſperica forma concluſum cui⁹
altitudo ſummitatis quingentorum paſſuum attinge
bat preter cacumina turrium ī circuitu ſuo non mul
ta diſtantia vicinarum que in multo eādē altitudinē
excedebāt quarū turriū ſūmitates ꝑ altitudīe nimia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nubium veſte continuis infuſionibus tegebantur et
ex quarum ſummitate tam ardua vniuerſa totius
ꝓuincie adiacentia loca ⁊ remoti etiam ſitus cōmo
de poterant intueri. Huius ilionis muroꝝ ſupficies
q̄ ſe intuentium p̄ſentabat aſpectib⁹ non ex lactee cal
cis nitida dealbatura nitebat cū tota eſſet lapidibus
icruſtata marmoreis in multorū varietate diſticta co
lorum ⁊ in diuerſarum imaginum celaturis que intu
entium aſpectibus alludebant Sic⁊ eius feneſtras nō
inſigniuerat opus forte marmoreum cuꝫ maior pars
earum exſtructa fuiſſet ex quadris fulgentiuꝫ criſtal
lorum Sic feneſtrarum ipſarum columne ſic capitel
la⁊ baſes ipſarum ex iteriori parte predicti pallacii.
Inter alia edificia ꝯcamerata mirifice rex priamus
quādā ſalā iſtituit ꝓlixe lōgitudinis ſed latitudinis
cōſonātis cuius extrinſeca ſupficies erat tabulis veſ
tita marmoreis et ex lignis cedrinis ⁊ ebani ei⁹ tabu
lata teſtudo cui⁹ pauimētuꝫ muſaici operis diuerſifi
cata materia diuerſos diſtinxerat in colores In hu
iuſmodi ſale capite regiū erat ſoliū iſtitutū vbi mēſa
regia lōga ꝓceritate diſtenſa locata extiterat tota cō
poſita eboris ⁊ ebani ſubtilib⁹ ex iūcturis Sic ⁊ ab
vtroqꝫ latere menſarum ordo diſtenſus ꝯmodas da
bat diſcūbentibus ſeſſiones In alio vero capite ſale
ipſius mirabilis operis gemmis auroqꝫ contexti erat
quoddam edificatum altare in nomine ſummi iouis
ad quod per viginti gradus muſaici operis inſtituti
one choruſcos accendentibus infatigabilis dabatur
aſcenſ⁹ In hui⁹ altaris ſūmitate radiabat oppoſita
imago quedam

aurea dei iouis in lōgitudiē quindecim cubitoruʒ to
ta ex auro electo cōpoſita in maximi eſtimatōne va
loris quā variaꝝ gēmaruʒ venuſtabat impreſſio et e
ius nobilitabant auri ſubſtantiam hincinde appoſiti
ī diuerſis operib⁹ uniones. Hui⁹ dei iouis imag erat
priami regis ſumma et incōcuſſa fiducia dum puta
ret per hāc lōga felicitate vigere regni ſui ſoliuʒ ⁊ po
tentiam ſceptri ſui per infinitā ꝑpetuitatem tp̄is ꝑdu
rare Poſtq̄ꝫ vero rex p̄amus ſcd̄m ſui animi deſtina
tōem troianam vrbem ꝓpoſito fine perfecit percepti
bili corde metitus eſt vniuerſa et animo diligenti cō
ſiderans ciuitatem a ſe conditā tāta vigere fortitudi
ne in potētia firmitatis tātoq̄ꝫ ſe potēti ꝓp̄lo circum
fultum tāta pollere multitudine ſtrēnuorum tantis
habundare diuitiis fluctuātem aīm ad graues iniuri
as ſibi dudum illatas a grecis dura cogitatione ītor
ſit et factus q̄etis impatiens in eandē ciuitatem ſuaʒ
ſolemnem curiā curioſus celebrari mādauit Quare co
uenientibus in curia ipſa ſuis ciuibus vniuerſis ei⁹
filiis omnibus preter hectorem qui tunc in pānonie
ꝑtibus troiano ſceptro ſubiectis de mandato patris
agebat necnō ⁊ aliis ſibi diūctis idē rex regio decore
ſedens in ſolio vniuerſam plebem ſuam ad eius verba
pendentem facto ſilentio taliter allocutus eſt dicens.
O viri fideles ⁊ dilecti iniuriaꝝ meaꝝ ex ipſius mali
ꝑticipatōne conſortes re ipſa noſtis ⁊ facto qualiter
tā friuola tam inepta ꝓcedēte rationis cauſa inſtiga
ti greci ſup̄bia ceruicoſa in patriā nr̄āʒ irruerit et mi
hi meos ⁊ vobis vr̄os in tāta crudelitatis ſeuicia in
teremerit genitores ſororeʒ meam exionā ex tā nobili

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſtirpe progeitã ſub tanteignomĩe nube traductaꝫ ⁊
more meretricio deturpatã ſub vili iugo detinẽt ſerui
tutis ſorores nrãs filias etvxores laribus paternis
abſtractas vilibus miſteriis ſibi ſeruire ſub ſeruitute
cõpellũt quõdã vrbem noſtrã troie pacifice poſſeſſaꝫ
a ꝓgeitoribꝰ duũ meis ab eis neq̃ter interfectis in
terceptã dederunt extermĩis et ruinis domos vrãs et
maioꝝ vrõꝝ hoſpitia fũditus euertẽtes maiorũ meo
ꝝ theſauriſatas diuitias expoſuerũt p̃de et facultates
vrãs ⁊ bona ĩ ſpolia diuiſerũt Eſſet igit̃ ratio iuris
vt fauẽtibꝰ diis q̃ ſupbis cõſueuere reſiſtere de con
muni aſſenſu oĩm veſtrum cois exigeret̃ vlcio de tot
malis Scitis eni brẽ nos citatẽ magnã et tutam et in
multa defenſione firmatã Scitis nos multa virorum
pugnãtiũ aĩoſitate ſuffultos Scitis nos multũ poten
tes ĩ milite multis armis vberes bellicoſis multis nos
abũdare diuitiis ⁊ in multaꝝ rerũ veſcibiliũ copia
opulentos multa nobis opetere potentum auxilia et
multa nobis ĩmĩere ſuffragia cõiũctoꝝ Tempus ita
ꝙ ſic nobis in eẽ videt̃ acceptũ vt cõtra hoſtes ⁊ offẽ
ſores nrõs manus ad arma vertamꝰ et in vltionem
nrãm ⁊ eoꝝ excidium viriliter anhelamꝰ Sed quia bel
lorũ euẽtus ẽ ſemp ambiguus et dubia ſũt facta pug
nãtiũ a p̃liorum temperare cõflictibꝰ eẽ tutius videre
t̃ niſi tam grauis ĩiuriatam ignomĩoſa iactura dede
coris meum animum urgeret nec abſtinere rationa
biliter valeo a dolore cordis eximio ſciens ſororem
meam exionam deiectam exilio ab extraneo detineri
non in federis vnione cõiugalis ſꝫ ĩ turpis adulterii

cōtinua pollutione vexari. Placeat ergo saltiz ī iſtis aggreſſionū nrārū initiis monitis ⁊ ſuaſionib⁹ requi rere grecos ipſos vt ſi mihi reſtiture eam velint exio nam nulla eis a nobis querela dirigetur impoſterum ſed ſub ſilentio de cetero cōpellemur iuiti diſſimulare Factas nobis iniurias vt aquietis noſtre ſecuritate p petua fatorū inuida ſeries repellatur. Et contentus hiis verbis rex priamus ſuo colloquio Finem Fecit Aſtantes igitur vniuerſi diſcretum regis conſiliū vni uerſaliter ſimul probāt Quare priam⁹ ſuoꝝ Fideliuz approbatione pcepta pro ipſi⁹ executione negocii an thenorē hoīez multe diſcretioīs īduſtriū et legalibus īſtitutionib⁹ eruditū ſuū elegit ī nūciū ⁊ legatum quē ipſe rex pcib⁹ ſollicitat et mādatis vt ad ſumenduz hui⁹ legatioīs on⁹ ⁊ exercitiū tante rei ſe volūtariuz offerat et in eius executione deuotū Anthenor igitur deuotū ſe mādatis regis exhibuit ⁊ ad exequendum predicta deuoti⁹ nullas moras obiecit. Parata igitur claſſe ⁊ ſingulis ad cās Faciētib⁹ nauigādi. Anthenor ſtatī ſollicit⁹ claſſē intrat et ſibilāte nauigio velis ex tēſis in ventorum afflatibus ſecūdorum tam diu per ſpacia dierum ⁊ noctium nauigat ꝙ apud menuſium quādam vidit ciuitatē de partib⁹ theſalie vbi ſoſpes applicuit et ibi rex peleus moram caſualiter protra hebat. Quo a rege peleo in honoris vultu primo re cepto cauſam ſui aduentus rex peleus ſciſcitatur Cui anthenor per hec verba reſpondit A rege priamo ſum miſſus ad vos Hec enim rex priamus per me nunciū mandat vobis graues quidem et inmeritas ſibi a vo bis illatas iuiurias non putat a veſtre memorie

recordiis excidiſſe cum abſqꝫ grauis offenſionis cau
ſa ſui genitoris irruiſſetis in regnuꝫ quem neci nequi
ter tradidiſtis euertendo funditus terram ſuā⁊ pem
tis eius ciuibus miſeros quos fata viuere voluerūt
in ſeruitutem⁊ exilium deduxiſtis Amplius ſororem
eius exionam puellam regiam vtinā matrimonio col
locatam turpiter aſportaſtis Nam meretricio more
pollutam turpiter ꝯtractat eandē detentor ipſiꝰ. Cū
igitur ſitis multe diſcrecōnis rex vos idē rex ꝑamus
rogat et monet vt exinde ceſſet belli rabies et futura
ſcandala nō reſultent que deteſtabilia dn̄t eſſe apud
bonos ⁊ graues Operā ſibi placet velletis inpendeꝛ̄
vt ſaltim ſibi ſoror ſua reſtitui mādaretᷣ omnibus a
liis bonorum dānis ⁊ īiuriis quietatis ab ipſo Que
omnia poſtq̄ꝫ audiuit rex peleꝰ ſubito excanduit in
furorē ⁊ īpetui nō obtpās ire ſue āp ullo ſiſi īſultauit ī
ꝑamū ī felicitatē ei exprobās ſenſꝰ ſui ⁊ minacibꝰ īiu
riis Antenori receſſum indixit aſſerens qꝺ ſi eciaꝫ p
momentum morā in ſua terra ꝓtraheret hūc faceret
nequiter neci tradi. Qꝺ anthenor audiens a rege pe
leo licēcia n̄ petita feſtinꝰ claſſem intrauit ⁊ recedens
a portu alto pelago ſe committit Qui nauigans igno
ta p maria cōpetentibus diebus ⁊ noctibus ꝑuenit ī
columis ſaleminam In ciuitate igitᷣ ſalemina tūc rex
thelamō pn̄s erat ad qnē a claſſe deſcendens āthenor
ſe cōtulit locuturuꝫ. Quem vt vidit rex thelamō vul
tu quodam mō nō recepit amico cū ob obtentuꝫ exio
ne aduerſus omnes troianos ꝯtinuum odium enutri
ret. Tandem aduentꝰ ſui ab antenore cauſam querit.

Cui ãthenor regis ꝑami aſſerens ſe legatum legacõis
ſue ſeriē ſibi explicat in hec verba Rex priamꝰ troia
ni regni dñs nobilitatē tuã affcũoſe reqrit vt ſororē
ſnã exionã quã ĩ aula vrã indecēti tractatis obſeqo
reſtituatis eidez cũ non multũ ad veſtrã cedat gloriã
eiꝰ filiã et ſororē in honeſto cõtractare conſorcio. q̄
fuit a pari nobili vel eciam a maiori relatione debita
venerãda Nec tñ de hiis que a vobis erga eũ detſta
bili mõ ſunt geſta multo dolore vexabit̃ ſi reſtituēdã
ſibi eã benignitas vrã ꝓuiderit quã adhuc rex ꝑamꝰ
poterit decēti forte mrĩmõ copulare. Finitis igit̃ ab
ãtenore verbis ipſis et a thelamone grauiter intellec
tis grauē ⁊ ſubitã thelamõ exalauit ĩ irã ⁊ riſibili vul
tu verba ꝓfundēs ſic intulit prñſiõis obiectũ Amice
quicũq ſis de tui leuitate regis admiratione multa ↄ
moueor cũ nec ipē mihi nec ego ſibi alicuius amicitie
noticia ſim diũctꝰ ⁊ ideo exaudire eiꝰ precamĩa non
mihi cedit ad votum Nouit enĩ rex ipſe tuus me in
vlcionem cuiuſdam facinoris cum quibuſdam aliis
grecie nobilibus aduerſꝰ laomedontam regem eiuſdē
criminis patratorem cum exercitu contuliſſe ⁊ in mei
cruoris effuſiõe non modica bellicis armis troiã vr
bem primuz intraſſe ꝓpter quodex milicie tociꝰ aſſē
ſu in mee victorie premium mihi tradita fuit exiõa
ad faciēdũ de ea mee arbitriũ volũtatis Quod nõ le
ue munꝰ mihi datũ arbitror extitiſſe cũ ⁊ ipſa ſit ni
mia ſpecioſitate decora multis inſignita doctrinis et
laudabiliũ morum cõpoſitione venuſta Non ē ergo
mihi tam leue rem reddere tam preceoſam ⁊ in tanto
mee vite diſcrimine mihi queſitam. Dic ergo regi tuo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

exionam obtinerẽ nō poſſe niſi per acumē gladii truci
dantis ⁊ teipſum fatuum reputo valde factum qñ de
tali legatione pondꝰ aſſumere voluiſti cum ſcire debe
res manifeſto diſcrimini te pronuꝫ ſubicere ⁊ ī eoruꝫ
potentia qui te ⁊ tui ſimiles perſecunt̾ ſtimulis odio
ſis. Recede igit̾ ab hac terra feſtinꝰ. Quod niſi inſtan
ter feceris ſcias te ſine dubio mortis periculum incur
ſurum. Quod anthenor audiens illico feſtinauit ad
naui ⁊ intrans in ipſam ſtatī ventorum ductibus ſe
cōmiſit ⁊ ipſo nauigante feliciter pueīt achaiā vbi
rex pollux ⁊ caſtor de quibus ſupra dictum ē morā
protrahebant Ad hos anthenor de naui deſcendens
acceſſit ⁊ eis expoſita ſue legationis forma ſibi data
ꝑ priamum de ſue reſtitutiōe ſororis ⁊ illatis ab ip
ſis iniuriis ſine cauſa de ſuorum morte pn̄tum ſue vr
bis excidio ⁊ rerum depopulacione ſuarum Ad p̄dcā
expoſita per anthenorem ſic caſtor irato ſermone rn̄
dit Amice quiſquis es nec credimus nec putamꝰ offē
diſſe regeꝫ ꝑamuꝫ īdebite cū laomedon rex eius geni
tor cām preſtiterit mali ſui qui tāꝗ̃ incautꝰ īcōſulte
ꝓrumpens offenſam primus intulerit in quoſdā ter
re nr̄e maiores Eius igit̾ odium magis appetimꝰ ꝗ̃
q̄rere pacem ipſius cū tā ꝑ̄miſſa ꝗ̃ ſequentia ꝑ̄miſ
ſorum aduerſus ipſum ⁊ ſuos hoſtilitatis ſpiritum
aſſumſerimus Nec multum te credo dilexit qui te ad
huius legationis onus ē hortatus cum ⁊ tu vitaꝫ tu
am tibi parum caram eſſe monſtraueris q̄ ob taleꝫ rē
fines noſtros preſumſeris attigiſſe Nulla igitur mo
ra te teneat in hac terra quia niſi deceſſeris feſtināter
tue vite diſcrimē te ſenties ſubituꝝ Anthenor autem

hiis verbis auditis illicētiat9 receſſit ab ipſis ⁊ ad
nauim accelerat ⁊ anchoris ſubductis a mari ſtatim
cum antenore velificat nauis ipſa ⁊ recte nauigans
verſus pilon ibi ſanus applicuit vbi dux neſtor in
multoruꝫ ſuorum comitiua nobilium morabatur Ad
quē anthenor de naui dñdēs ſe contulit ⁊ ei legatuꝫ
ſe aſſerens regis priami legationis ſue formam pro
ut ante caſtori ⁊ polluci p oīa explicauit Neſtor au
tem vt verba percepit anthenoris ī irā totus exardēs
factus ob furoris rabiem diſcolor anthenorem rigo
roſo vultu reſpicit ab obliquo ⁊ ei talia verba dictās
impetuoſe reſpondit· Serue nequam vnde te tanta de
ducere pſūpſit audacia vt talium ꝓlatione ſermonū
inficere preſumpſeris aures meas· Niſi me mea frēa
ret profecto nobilitas mandarem a tuis faucib9 lin
guam euelli que tales prodiit in ſermones ⁊ in dede
cus regis tui te tracto per terram ab equis membra
tim diſiungi facerem mēbra tua· Diſcedas igit᷑ a me
o conſpectu celeriter quod ſi ſtatim non feceris mala
que dixi reuera tibi ſuccedent· At Anthenor ſtupefac
tus talium horrore ſermonū dubitās tyrannidē neſ
toris ⁊ immanitatem illico recedens ab ipſo ſuam p
uenit ad nauim ⁊ incontinenti velis extenſis littora
deſerit piratarꝫ· Et eo alta maria ſcindente pro redi
tu odioſa cuiuſdam rabies tempeſtatis obduxit aerē
tenebroſa caligine ⁊ contrariis ventis flantib9 fun
dunt᷑ imbres ⁊ tonitruoꝝ rugitu mirabili e choruſ
cationū fulgoribus odioſis concitati fluctus a ven
tis excelſos tollunt᷑ in mōtes. Nunc puppis abſtrac
ta maris hiatibus periculoſa petit ima ꝓfundi nūc

vndarum inflationib9 eleuata per fluctus montuo
ſa petit cacumina procellarum. Inſtat ergo euidens
nauigantibus in ipſa vite diſcrimen ⁊ pro liberatõe
periculi effundunt̃ varia diis vota. Sic ergo nauis
illa per triduũ patentibus ſubiecta periculis quarto
die ceſſauit tẽpeſtatis anguſtia ⁊ ventorũ furor de
ſtitit mitigatus. Placant̃ maria quieſcũt fluct9 ⁊ na
uigantes ipſi a mortis laqueis iam erecti ſpũm con
fortationis aſſumunt ſic ꝙ nauigantib9 ipſis recto
diametro ſubſequenter ad oras troiani portus ad
ueniunt. Et eis deſcendentib9 in terram optatã paſ
ſu celeri ante oĩa ſe conferunt ad templa deorũ vbi
eorum vota ſupplices diis ſoluunt ſic ꝙ ãthenor p9
victimas diis oblatas ⁊ poſt ſacrificia demore liba
ta ad magnã priami regis curiam in comitiua multo
rum de ſuo reditu valde letantium incolumis ⁊ ſoſ
pes acceſſit. Conſidente igit̃ rege priamo cũ ſuorum
comitiua maiorum aſtantib9 etiã ꝙ̃ pluribus aliis
⁊ eius filiis antedictis ãthenor refert ⁊ recitat quic
quid ſibi in grecia ſucceſſerat ſeriatĩ. Narrat etiã ſibi
graue reſponſum a peleo factum minaces iniurias a
thelamone ſibi dictas. caſtoris ⁊ pollucis obprobri
oſa reſponſa duros ⁊ aſperos a neſtore ſibi timores
incuſſos. Que oĩa poſtꝙ̃ audiuit rex priam9 turba
tus ẽ valde ⁊ dolore torquet̃ nõ modice ſentiẽs lega
tum ſuũ in grecia ſic obprobrioſe receptuꝫ ⁊ de recu
peratione ſororis factus ẽ quodãmõ deſperatus.

De ꝓpoſito regis priami volẽtis ſuã ĩiuriã uidicar̃

Poſtꝙ̃ vero rex priamus ꝑ legationeꝫ authe no
ris factus ẽ certus de grecoꝝ odio qđ greci tot

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf